

נושק 140

בין פרט לקבוצה בסיפור הציוני – תומכ"ל

משך הסיור: 90 דקות

חלוקה לקומות	זמן
קומה 2	60
קומה 3	30

לאורך שנותיה, קשייה והצלחותיה, הייתה הציונות סיפור של קבוצות וקהילות. בסיור זה, העוקב אחר תחנות שונות ב-140 השנים האחרונות, ומתרכז בקומות 2 ו-3 (עם דגש על הקומה השנייה) נראה את יחסי הגומלין בין יחיד לקבוצה ואת המשמעות של טיפוח לכידות ורעות בהגשמת יעדים.

פתיחה:

בסיור נעצור בתחנות משמעותיות לעם היהודי בתוך המסע להגשמה ציונית ונחקור מהי אותה הגשמה ואיך היא הייתה ועודנה מגוונת וייחודית. אך ראשית כל נשאל - האם אנחנו מזהים בציונות מהלך של פרטים או של קבוצות? האם מבחינתנו הסיפור הציוני הוא סיפור של דמויות מופת או של מערכת יחסים הדדית בין פרטים לקבוצה או קהילה? נאסוף את התשובות ונחזור אליהן במהלך הסיור.

קומה 2: תחילת סיור- רקע לציונות

מסעות היהודים- סרט 7 דקות

מוצג רשות: קיר הקהילות- ר' שלמה אלקלעי

שלומציון המלכה- העצמאות האחרונה שהייתה לפני מדינת ישראל וסיבת התפרקותה. הדגש הוא על החשיבות שזיהתה שלומציון המלכה בלכידות העם והמשמעויות שהיו לאובדן האחדות.

מוצגי בחירה:

- מוקד ספרדים ואשכנזים: כתב זכויות ליהודי וורמס
- כניסה למוקד המודרנה: דיורמה מנשה בן ישראל
- כניסה למוקד המודרנה: רפליקה, כתב זכויות ג'ורג' וושינגטון

כל המוקדים מדגימים בקשות דומות של קהילות יהודיות, שצריכות לבקש לקבל זכויות משליט נוכרי של קהילת הרוב. כמוכן שכל אחת מהקהילות והבקשות שונות, ויש לתת על כך את הדעת בהדרכה, אך המכנה המשותף – הצורך והבקשה לזכויות מגורם חיצוני. בתוך ההקשר הזה, יש להתייחס למשמעות של קהילת מיעוט שצריכה לבקש את זכויותיה מהשליט- במצב עדין שכזה, אין ספק שיש משמעות להתאחדות והתאגדות של קבוצת המיעוט וליצירה של קהילה.

מוצגי בחירה:

- מנדלסון
- סרט: המפץ הגדול דוגמאות לניסיון של יהודי אירופה, וספציפית מרכז אירופה, להשתלב בעקבות הבטחת המודרנה לקיום שווה ליהודים ויהודיות כאזרחים בארצותיהם. שוויון זכויות מתייחס אמנם לפרט, אולם הוא גם הופך את הפרט לחלק ממשהו גדול יותר. אם במוקד הקודם דיברנו על קהילת מיעוט, כאן אנחנו כבר רואים השתלבות בחברה הכללית. מהם היתרונות והחסרונות לכך?

דרייפוס- המציאות מתנפצת בפני יהודי אירופה. המחשבה כי אולי היהודי איננו יכול באמת להשתלב בכל הדרגות והמקצועות. בין הצופים במשפט ישנם כאלה הצועקים "מוות לבוגד" אך גם כאלה הצועקים "מוות ליהודים", כלומר קושרים את האינדבידואל אל קהילת שייכות, אליה ייתכן והוא כלל לא חש זיקה. את המשפט מסקר עיתונאי צעיר מוינה, שמבין כי יש כאן בעיה עמוקה יותר שמצריכה פתרון אחר. זהו הרצל, וכאן נולדת הציונות המדינית.

תנועות פוליטיות- לפני 140 ו-120 שנים, הציונות ממש אינה הפתרון היחיד בהקשר של קיום פוליטי אחר ליהודים.

מוצגי בחירה:

- אינטרקטיב ציונות
- מחברת לימוד עברית- אסתר ינאי: מיקוד ציונות באיזורי צפון אפריקה
- קופת קרן קיימת לישראל- הדגש כאן הוא על התגייסות אקטיבית למען מטרה משותפת. לא רק המעשה והיזמה, אלא גם ההבנה כי על כל אחד להתגייס למען העתיד המשותף (המשמעות של הפרטים בקבוצה).

סרטון בורשט- הבחירה בתוך המשפחה הפרטית מה דעתו של כל אחד והמורכבות בהתנגשות- חיבור אישי למשפחות גם היום שמייצגות את מגוון הדעות. מה זה עושה לתא המשפחתי? (אפשר לקשר זאת לעובדה שכל בחירה של אחד האחים הופכת אותו לחלק מקהילה אחרת הדרשת כעת לתת מענה חליפי למשפחה. כמה פעמים אורחות החיים נותנים לנו תחושה של היות חלק ממהו גדול יותר? ממש כפי ששייכות לצה"ל או ליחידה מסוימת מייצרת תחושת קירבה והווי מסוים שלפעמים מחליפים קבוצות שייכות אחרות בחוויית החברות והקירבה).

מוצג רשות: שנים של תקווה- דמותה של חנה סנש, עליית צעירים לארץ. רצון לתקווה והגשמה. המשך ישיר לשואה ולניפוץ החלומות.

השואה, הדוגמה הנוראה ביותר לחוסר הרצון של אירופה לשלב את היהודים. מסע ההשמדה השיטתי הנורא ביותר שידעה האנושות.

המליון החסר\ עלייה בריה"מ- אתגר המדינה בתחילת דרכה, ניצולים, בריחת יהודי ארצות ערב עקב הרעיון הציוני.

מגילת העצמאות (חיבור ישיר לבקשה למסמך זכויות מתחילת הסיור)- היהודי בעבר ביקש זכויות ומקום לשבת כפי שראינו, וכאן מתגשמת העצמאות בכך שאנו לא מבקשים אלא מגשימים בעצמנו. כמובן שהקמת המדינה אינה סוף פסוק, אלא תחילתם של אתגרים רבים נוספים – מבחוץ ומבפנים.

קומה 3: הגשמה ציונית בהווה

מוצג רשות: דמוגרפיה-סרג'ו דה לה פרגולה- מיקוד במספרי בארץ ישראל. השפעות של עליות.

מוזיקה

- מוצג חובה: חיים וויץ והאחים אל כווייתי- אתגר עליות כפי שהתחלנו לראות בסוף קומה 2 ועד היום, וחיבור למדינת ישראל
- מוצג רשות: מילות השיר "לו יהי", נעמי שמר- פסקול ישראלי יהודי. המציאות הקשה בהגשמה הציונית (רשות)
- מוקד רשות: קולנוע
- תסריט גבעת חלפון- הגשמה ציונית שגם מגיעה באפיון צבאי, מלחמת יום כיפור והקושי. הומור ישראלי. (רשות)
- אסי דיין- הוא הלך בשדות

שפה עברית - חלק מהותי בהגשמה ציונית, אליעזר בן יהודה ושפה אחת משותפת. אם ראינו מוקדם יותר את אתגרי העלייה ואת חזון קיבוץ הגלויות כפי שהוא מופיע במגילת העצמאות, הרי שהשפה מהווה חלק מתחושת השייכות או לחילופין מחוויית הזרות.

סרט שאנו סטרייט - מפגש עם דמויות יחידות אשר מהוות הגשמה יהודית וציונית. ניתן לקיים עיבוד לאחר מכן - איזה דמויות פגשתן ואיך בעיניכן משקפות הגשמה ציונית.

סיכום:

לאורך הסיור ראינו כיצד התפתחה הציונות - מתגובה לאירוע ספציפי (דרייפוס), שמסמל משבר גדול יותר (הקושי להשתלב באירופה, למרות ההבטחה של המודרנה), מרעיון של אדם אחד לתנועה פוליטית, עם מוסדות וכספים (גם אם לא תנועה פוליטית יחידה) - ועד לימינו. לאורך כל תקופתיה, הדגישה הציונות את חשיבותם של פרטים המרכיבים יחד חברה - כזו המכירה באיכותם של האנשים והנשים המרכיבים אותה בהגשמת החזון ובה בעת מעניקה להם רעיון גדול להתאחד סביבו (ולהתווכח עליו). אתם עומדים כאן כחיילי צבא הגנה לישראל, כל אחת ואחת בתפקיד/ה של/ה אך אתם גם ללא ספק חלק מקבוצה גדולה יותר, בה יש חשיבות לכל אחת ואחד מכם.

